

**ПЕРЕКЛАДНА МНОЖИННІСТЬ
У ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ
НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ПОВІСТІ
І. ФРАНКА «ЗАХАР БЕРКУТ»**

Саліонович Людмила Миколаївна,
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри міжкультурної комунікації
та іноземної мови
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
l.salionovych@gmail.com
orcid.org/0000-0001-9005-9273*

Рубцова Вікторія Вікторівна,
*доцент кафедри міжкультурної комунікації
та іноземної мови
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
victoria.rubtsova.2016@gmail.com
orcid.org/0000-0003-1120-5514*

Явище перекладної множинності розглядається в статті як ефективний інструмент передачі культурно-національної своєрідності і неповторності ідіолекту письменника, аналіз зроблено на прикладі двох перекладів англійською мовою повісті І. Франка «Захар Беркут».

Метою дослідження є зіставлення двох перекладів повісті І. Франка «Захар Беркут» англійською мовою, віддалених один від одного в часі, та відстеження засобів вирішення проблеми незбігання культурем мови оригіналу з системою культурем мови перекладу (асиметрії лінгвокультурем).

Методи. Вибір теоретичних (контекстуальний і інтерпретаційний аналіз) та емпіричних (дескриптивний та порівняльний) методів дослідження продиктований поставленою авторами метою дослідження.

Результати. Розглянуто феномен перекладної множинності та еволюція цього поняття протягом останніх десятиліть у роботах вітчизняних і зарубіжних дослідників, зазначено терміни, якими оперує перекладознавство для опису явища (доместикація, форенізація, реінтерпретація). Досліджено сутність перекладацьких стратегій одомашнювання (доместикація) та відчуження (форенізація), їх місце серед інших потужних перекладацьких інструментів та взаємозв'язок з іншими класифікаціями та моделями перекладу, їх функціонування в парадигмі перекладної множинності при перекладі інтертекстуальних одиниць та текстів різних типів. Проаналізовано сутність інтерпретаційної моделі перекладу та розглянуто перекладацьку стратегію реінтерпретації, що розуміється як чинник перекладної множинності. Систематизовано причини виникнення явища перекладної множинності, розглянуто п'ятнадцять постулатів, які узагальнюють характеристики та функції феномена перекладної множинності, досліджено питання діахронічної множинності перекладів. Зроблено огляд досліджень вчених в області лінгвокультурології, проаналізовано сутність терміна «культурема» та його відмінність від терміна «лінгвокультурема», зазначено багатоплановий характер поняття, підкреслено дуальний характер цього явища, що розглядається як комбінація лінгвістичного та екстралінгвістичного компонентів змісту. З огляду на дослідження лінгвокультурології, в роботі проаналізовані та описані лінгвокультуреми, наявні в повісті І. Франка «Захар Беркут», і варіанти їх перекладу англійською мовою.

Висновки. На прикладі порівняльного аналізу двох перекладів повісті І. Франка «Захар Беркут» показано, що здійснення повторних перекладів дає змогу читачеві, що належить до іншої культури, більш повно осмислити зміст художнього твору. Точна передача перекладачем лінгвокультурем, що є носіями культурно значимої інформації, закодованої в лексичних одиницях, є необхідною умовою максимального наближення читача до національно-культурної самобутності художнього тексту оригіналу.

Ключові слова: лінгвокультурема, етнокультура, діахронічна множинність, асиметрія лінгвокультурем.

TRANSLATION MULTIPLICITY IN LINGUOCULTUROLOGY
(BASED ON ENGLISH TRANSLATIONS OF “ZAKHAR BERKUT” BY I. FRANKO)

Salionovych Liudmyla Mykolaivna,
*Candidate of Philological Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Cross-Cultural
Communication and Foreign Languages
National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”
l.salionovych@gmail.com
orcid.org/0000-0001-9005-9273*

Rubtsova Viktoriia Viktorivna,
*Senior Lecturer at the Department of Cross-Cultural
Communication and Foreign Languages
National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”
victoria.rubtsova.2016@gmail.com
orcid.org/0000-0003-1120-5514*

The article deals with the study of translation multiplicity as a linguistic phenomenon, which is extremely relevant because the writer's idiolect forms the uniqueness of the literary text, and this uniqueness should not be lost when translating the text into another language, especially if the text is retranslated at different times.

The **purpose** of this study is to identify and analyze variants of translation of linguocultural units in translations of Ivan Franko's novel “Zakhar Berkut”.

Methods. General scientific methods were used in the research, namely: theoretical – contextual and interpretive analysis, and empirical, in particular descriptive, due to the purpose of the study.

Results. The phenomenon of translation multiplicity, which has been studied in translation studies for more than thirty years, is considered. It is noted that the first translations are naturalized, i.e. get under domestication, while retranslations get under foreignization, as the first translation aims to present the original text of new culture that is potentially reluctant to accept foreign text in the adapted form for gradual integration into it, while a re-translation demonstrates certain level of assimilation. Some scientists do not consider these postulates to be proven, so they put forward other theories about the phenomenon of translational multiplicity. Given the research of linguoculturologists, each language operates a certain system of culture units that characterize the uniqueness and difference of language from other ethnocultures, and based on this thesis, the linguocultural units in Ivan Franko's novel “Zakhar Berkut” as well as variants of their translation into English have been analyzed and described.

Conclusions. Linguocultural units transmit ethnoculture, they contain certain culturally important information encoded in lexical units. Understanding the national and cultural content of linguocultural unit acquires additional meaning when comparing translations, which is clearly demonstrated in the comparative analysis of two variants of I. Franko's novel translation. It is appropriate selection of linguistic equivalents of another language that allows complete reproduction of translated text, and the reader will perceive it as a unique, inimitable phenomenon, and the success of such a translation should be facilitated by the studies of the translation multiplicity.

Key words: linguocultural units, ethnoculture, diachronic multiplicity, asymmetry of linguocultural units.

1. Вступ

Дослідження перекладної множинності як лінгвістичного феномена є надзвичайно актуальними, оскільки саме ідіолект письменника формує неповторність художнього тексту, і ця неповторність не має бути втраченою під час перекладу тексту іншою мовою, зокрема якщо текст перекладається неодноразово й у різні періоди.

Метою дослідження є виокремлення та аналіз варіантів перекладу лінгвокультури у перекладах повісті І. Франка «Захар Беркут». У роботі використані загальнонаукові методи, а саме: теоретичні – контекстуальний та інтерпретаційний аналіз та емпіричні, зокрема дескриптивний, що зумовлено метою дослідження.

2. Перекладна множинність як феномен

Вперше феномен перекладної множинності, далі ПМ, почав досліджуватися у перекладознавстві завдяки працям французького дослідника А. Бермана. Розглядаючи явище ПМ у контексті художнього перекладу, А. Берман стверджував, що переклад літературних творів є «неповним, незавершеним актом», і лише завдяки ПМ він може наблизитися до стану завершеності. «Завершеність», за А. Берманом, означає, що повторний переклад зазвичай «ближчий» до оригіналу, ніж перший переклад (Berman, 1990).

Розвиваючи цю ідею, П. Бенсімон зауважує, що перші переклади зазвичай використовують стратегію домешікації (одомашнювання), в той час як повторні переклади робляться з використанням стратегії форенізації (відчуження). За його думкою, причина в тому, що будь-яка культура потенційно неохоче сприймає іноземний текст, тому функція першого перекладу полягає в тому, щоб представити його в адаптованій формі для поступової інтеграції в неї. А вже повторний переклад, з огляду на факт певного рівня асимілювання, буде являти собою повернення до першоджерела, підкреслюючи його неповторність для сприйняття іншою культурою (Bensimon, 1990). Варто зазначити, що в роботах вітчизняних вчених тема сутності перекладацьких стратегій одомашнювання та відчуження і їх використання в контексті перекладної множинності знайшла подальший розвиток. Досліджується функціонування цих стратегій у процесі перекладу

інтертекстуальних одиниць в художніх творах, аналізується їх взаємозв'язок з іншими класифікаціями та моделями перекладу (Андрейко, 2015), зазначаються цілі використання та причини вибору перекладацьких стратегій залежно від типів текстів, наприклад, при перекладі рекламних текстів або текстів фільмів різних жанрів (Вострецова, 2013).

Фінські дослідники К. Коскінен й О. Палопоскі, працюючи над гіпотезою повторних перекладів, зазначають, що дані, на які спиралися А. Берман і П. Бенсімон, можна вважати суб'єктивними або недостатніми. Таким чином, якісні характеристики, притаманні перекладам, які використовують як стратегії доместикації, так і форенізації, досить важко виміряти за формальними показниками і не можуть бути визнані цілком науково достовірними, тому припустиме існування інших теоретичних гіпотез, що пояснюють суть феномена ПМ (Koskinen, Paloposki, 2010).

Дослідник ПМ С. Браунлі робить спробу об'єднати теорію ПМ із теорією наративів, розглядаючи переклад як наративну версію оригіналу. Таким чином, ПМ трактується як набір оповідних версій, поява яких викликана й одночасно обмежується конкретними умовами, крім того, дослідження повторних перекладів може розкрити зміни в соціальній та ідеологічній сфері життя суспільства, а також простежити, як історично змінюються лінгвістичні, літературні та перекладацькі норми. Також С. Браунлі удосконалює термін ПМ і пропонує новий термін – «реінтерпретація». Це дає їй змогу зробити важливий висновок, що художні тексти не обмежені часом, тобто не мають чітких часових меж, мають нескінченний характер, що відкриває можливості для незліченних інтерпретацій (Brownlie, 2006). У контексті інтерпретаційної моделі перекладач зіставляє значення лінгвістичних одиниць, що є сталими для певної мови, зі смислами, що закладені в художній текст. Кожен перекладач має своє особисте бачення з огляду на свій життєвий і перекладацький досвід, естетичні, світоглядні та історичні причини. Таким чином, реінтерпретація може трактуватися як «реакція на вже раніше запропоновану інтерпретацію в пошуках «альтернативного» прочитання» (Лімборський, 2015), що призводить до перекладної множинності.

Останнім часом багато перекладознавців приділяють увагу перекладній множинності. У роботі «Невичерпність оригіналу» була дана спроба систематизації характеристик і функцій ПМ. У результаті було виокремлено десять узагальнених характеристик, притаманних феномену ПМ. У зазначених положеннях були відображені такі поняття, як синоніміка текстів, динаміка образно-понятійного світу оригіналу, шляхи пошуку оптимальних перекладацьких рішень, потенційна вичерпність ресурсів мови тощо (Чайковський, Лисенкова, 2001). Згодом наука про перекладну множинність збагатилася ще п'ятьма положеннями, які розглядають ПМ вже під іншим кутом, розглядаючи такі питання, як варіативність тлумачень художнього тексту, полілог текстів, смислова ємність оригіналу, нові можливості для зіставлення мов, принципи відтворення оригіналу (Лисенкова, 2006). Подальшого розвитку теорія ПМ набула в розробці ще п'яти постулатів, в яких розкривається зміст поняття про багатошаровість оригіналу та пов'язану з цим відкритість для безлічі інтерпретацій (Шерстнева, 2008).

У контексті ПМ в українській лінгвістиці розглядають питання діахронічної множинності перекладів (Ситар, 2014), особливості індивідуально-авторського підходу в кожному випадку ПМ із метою формулювання гіпотетичного обґрунтування його доцільності (Ребрій, 2009), ролі ПМ у сприйнятті творів класиків української літератури, української культури загалом в англomовному світі (Зорівчак, 2014), аналізують шляхи подолання труднощів перекладу, викликаних відмінностями між культурами мов оригіналу та перекладу.

3. Сутність поняття лінгвокультуреми

Згідно із сучасними дослідженнями вчених лінгвокультурологів, кожна мова оперує певною системою культурем, що характеризують неповторність та відмінність мови від інших етнокультур (Медвідь, 2015), вони являють собою сукупність певних знаків – носіїв національно-специфічних рис культурно-мовної спільноти (Гак, 1998: 585), елементи дійсності, притаманні певній культурі. У більш вузькому, лінгвістичному розумінні є поняття лінгвокультуреми, що визначається як проекція елемента культури на мовний знак або розуміється як «комплексна міжрівнева одиниця» (Воробійов, 1997: 44), форму якої становить єдність знаку та мовного значення та культурного змісту. Дослідники вказують на багатошаровий характер поняття «лінгвокультурема», її багатошаровість і сутнісну неоднозначність, істотну відмінність від слова, як одиниці мови, підкреслюють дуальний характер цього явища, що має ознаки як мовного, так і позамовного культурного значення. Таким чином, робиться висновок, що «лінгвокультурема є діалектичною єдністю лінгвістичного і екстралінгвістичного (понятійного або предметного) змісту» (Брискіна, 2009). Незбігання культурем мови оригіналу із системою культурем мови перекладу, інакше кажучи асиметрія, безумовно, є одним із найважливіших чинників ПМ.

4. Асиметрія лінгвокультурем у перекладах повісті І. Франка «Захар Беркут»

Виходячи з тези про те, що саме асиметрія лінгвокультурем у різних мовах спричиняє ПМ, проаналізуємо оригінал повісті І. Франка «Захар Беркут» (Франко, 1977) та два її переклади, здійснених у різні часи й у різних країнах – американкою Т. Борецькою (Franko, 1944) (далі – перший варіант перекладу) та українською перекладачкою М. Скрипник (Franko, 1987) (далі – другий варіант перекладу). Варто зауважити, що переклади були зроблені з різницею понад сорок років. За цей час багато чого змінилося: англійська мова остаточно набула статусу мови міжнародного спілкування, вона замінила собою німецьку, яку вивчали в Європі як першочергову іноземну до 40-х років ХХ століття. Власне англійська мова, як і будь-яка, дещо змінилася, і це певним чином вплинуло і на переклад; наприклад, *громадяни* (власне *селяни*) у першому варіанті перекладено як *townspeople*, а у другому – *fellow-villagers*, *хитрість* – *adroitness and strategy* і *cleverness*, *злидіні* – *corrupt period* і *misery* відповідно, а *робучий віл* (у контексті «поневолення людей») перша перекладачка взагалі оминає, а у другому варіанті перекладено як *beasts of burden*. Зазначимо, що наведені приклади яскраво демонструють, наскільки змінилася власне англійська мова у словникових перевагах: вжиті в першому варіанті перекладу англійські відповідники на час перекладу були актуальнішими, хоча й не є нині архаїзмами, а вжиті у другому варіанті перекладу лексичні одиниці є більш сучасними, але саме така колоритна лінгвокультурема, як *робучий віл*, на жаль, залишилася поза належною увагою перекладачок.

Деякі лінгвокультуреми обидві перекладачки залишають незмінними, тобто транслітерують й виносять окреме пояснення, наприклад, *trembita* (*trembita*), *боярин* (*boyar*, *boyarin*), *смерд* (*smerd*, *peasant* 'lout') тощо, і це є доцільним, тому що англomовному читачеві були б незрозумілі зазначені реалії, оскільки відповідних еквівалентів в англійській мові немає.

Лінгвокультурема *смерека* подана в текстах по-різному: в першому варіанті це здебільшого *pine trees*, у той час як у другому – *fir* (*firs*), що є ближчим до реальної номінації дерева. Такі реалії, як *верховини*, *полонини* (в текстах *mountains/highlands* та *upland downs/higher mountain meadows* у першому/другому варіантах перекладу відповідно) репрезентовані лексичними одиницями, що є еквівалентами. Така лінгвокультурема, як *плай* (*гірська стежка*), не знайшла належного відображення в першому варіанті перекладу (*side*, *point*), у другому – перекладено як *foot-path*.

Назви птахів також заслуговують на окрему увагу. Лексична одиниця *орел-беркут*, що зустрічається майже на початку твору (*eagle* "berkut" та *eagle* – *berkut* відповідно) має англійський еквівалент *golden eagle*, що його й використовують перекладачки в подальшому перекладі, то, можливо, варто було певним чином зазначити це в перекладі навіть назви, оскільки ім'я головної героїні – *Мирослава* – перекладене в першому варіанті як *Peace-Renown*, що, по-перше, наближає текст до розуміння реалій, і, по-друге, передає екстралінгвістичний сенс, вкладений І. Франком в ім'я героїні.

Зазначимо, що речення *Заскиглила каня* (яструб) перекладачки подають по-різному. У першому варіанті – *A blue-jay screeched* – найменування птаха взагалі змінене (*blue-jay* – сойка), у другому – *A kite shrieked* – найменування птаха передано не зовсім вірно (*kite* – шуліка), і хоча неточності можуть видатися неважливими, але такі лінгвокультуреми створюють певний колорит, і його втрата певним чином впливає на загальне сприйняття твору.

Також лінгвокультурема *омаст* (овечий жир), важлива для змісту культурна реалія, залишається поза увагою першої перекладачки, друга подає зазначену реалію як *edible fat*, що лише частково передає зміст культури.

Деякі лінгвокультуреми в обох варіантах перекладу, навпаки, передані досить доречно. *Мирослава* порівняна зі *стрімкою тополею*, що передано як *straight young willow/slender poplar* відповідно, оскільки і верба, і тополя мають певний символічний зміст в українській культурі. Максим серед громади виділявся як *дубчак між явориною*, у перекладі – *stalwart young oak among the maples/like a mighty oak among maples* відповідно, що також додає текстові певного символізму.

5. Висновки

Отже, лінгвокультуреми є носіями етнокультури, вони містять певну культурно важливу інформацію, закодовану в лексичних одиницях. Осмислення національно-культурного змісту лінгвокультуреми набуває додаткового змісту під час зіставлення перекладів, що яскраво продемонстрував порівняльний аналіз двох варіантів перекладу повісті І. Франка «Захар Беркут», оскільки саме доречний добір лінгвістичних еквівалентів іншої мови дає змогу цілісно відтворити перекладений текст, завдяки чому іншомовний читач сприйматиме його як унікальне, неповторне явище, успішності й актуальності такого перекладу мають сприяти дослідження перекладної множинності.

Література:

1. Berman A. La retraduction comme espace de la traduction. Palimpsestes. Retraduire. 1990. Vol. 4. P. 1–7.
2. Bensimon P. «Présentation», Palimpsestes, 1990. #4. IX–XIII. URL: <http://journals.openedition.org/palimpsestes/598> (дата звернення: 20.07.2020).
3. Андрейко Л.В. Стратегії очуження та одомашнення при перекладі інтертекстуальних одиниць в художньому творі. *Філологічні трактати*. 2015. Т. 7, № 3. С. 7–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2015_7_3_3 (дата звернення: 20.07.2020).
4. Вострецова В.О. Застосування доместикації та форенізації при перекладі текстів різних типів. *Наукові записки*. Серія : Філологічні науки (мовознавство). 2013. Вип. 116. Кіровоград : ПБВ КДПУ ім. В. Винниченка, С. 103–106.
5. Koskinen K., Paloposki O. Reprocessing texts. The fine line between retranslating and revising. *Across Languages and Cultures*. 2010. # 11. P. 29–49. doi:10.1556/Acr.11.2010.1.2 (дата звернення: 20.07.2020).
6. Brownlie S. Narrative theory and retranslation theory. *Across Languages and Culture*. 2006. # 7. P. 140–170. doi:10.1556/Acr.7.2006.2.1 (дата звернення: 20.07.2020).
7. Лімборський І.В. Перекладач як читач та інтерпретатор художнього тексту (компаративні проєкції). *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія : Філологічні науки. 2015. № 1. С. 16–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduerpf_2015_1_4 (дата звернення: 20.07.2020).
8. Чайковський Р.Р., Лысенкова Е.Л. Неисчерпаемость оригинала: 100 переводов «Пантеры» Р.М. Рильке на 15 языков. Магадан : Кордис, 2001. С. 179–198.
9. Лысенкова Е.Л. Поэзия и проза Р.М.Рильке в русских переводах (исторические, стилистико-сопоставительные и переводческие аспекты) : дис. ... д-ра филолог. наук. Магадан, 2006. С. 355–382.
10. Шерстнева Е.С. Переводная множественность как категория переводоведения: история, статус, тенденции. *Известия РГПУ им. А.И. Герцена*. 2008. № 73-1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/perevodnaya-mnozhestvennost-kak-kategoriya-perevodovedeniya-istoriya-status-tendentsii> (дата звернення: 30.04.2020).
11. Ситар Р.А. Множинність перекладів як варіантність відтворення жанрово-стилістичних особливостей часово віддаленого першотвору. *Науковий вісник Чернівецького університету*. *Германська філологія*. 2014. Вип. 692–693. С. 237–240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnugf_2014_692-693_71 (дата звернення: 30.04.2020).
12. Ребрій О.В. Пригоди Аліси в Україні, або про множинність сучасних перекладів. *Лінгвістика XXI століття : нові дослідження і перспективи*. 2009. № 3. С. 190–205.
13. Зорівчак Р. Сприйняття творчості та особистості Івана Франка як символу інтелектуальної України в англomовному світі. *Українське літературознавство*. 2014. Вип. 78. С. 3–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UI_2014_78_4 (дата звернення: 30.04.2020).

14. Медвідь О.М., Ткаченко Я.Ю. Лінгвістичний модус культурем (на прикладі повісті Івана Франка «Захар Беркут»). *Філологічні трактати*. 2015. Т. 7, № 3. С. 64–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2015_7_3_10 (дата звернення: 30.04.2020).
15. Гак В.Г. Языковые преобразования. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1998. 768 с.
16. Воробьев В.В. Лингвокультурология : (Теория и методы). Москва : Изд-во Рос. ун-та дружбы народов, 1997. 331 с.
17. Брыксина И.Е. Лингвокультурема как единица содержания билингвального/бикультурного обучения иностранным языкам в высшей школе. *Вестник ТГУ*. 2009. № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/lingvokulturema-kak-edinita-soderzhaniya-bilingvalnogo-bikulturnogo-obucheniya-inostrannym-yazykam-v-vysshey-shkole> (дата звернення: 30.04.2020).
18. Франко І. Вибрані твори. Львів : Каменяр, 1977. С. 21–178.
19. Franko I. Zakhar Berkut. New York: Theo. Gaus' sons, inc., 1944. 230 p.
20. Franko I. Zakhar Berkut. Kyiv: Dnipro, 1987. 226 p.

References:

1. Berman, A. (1990) La retraduction comme espace de la traduction. *Palimpsestes. Retraduire*. Vol. 4. P. 1–7.
2. Bensimon, P. (1990) « Présentation », *Palimpsestes*. # 4. IX-XIII. URL: <http://journals.openedition.org/palimpsestes/598>
3. Andreiko, L.V. Stratehii ochuzhennia ta odomashnennia pry pereklyadi intertekstualnykh odynty v khudozhnomu tvori. *Filolohichni traktaty*. 2015. Т. 7, № 3. С. 7–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2015_7_3_3 [in Ukrainian].
4. Vostretsova, V.O. Zastosuvannia domestykatsii ta forenizatsii pry pereklyadi tekstiv riznykh typiv. *Naukovi zapysky. Seriya: Filolohichni nauky (movoznavstvo)*. Vyp. 116. Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2013. С. 103–106. [in Ukrainian].
5. Koskinen, K., Paloposki, O. (2010) Reprocessing texts. The fine line between retranslating and revising. *Across Languages and Cultures*. # 11. P. 29–49. doi:10.1556/Acr.11.2010.1.2
6. Brownlie, S. (2006) Narrative theory and retranslation theory. *Across Languages and Culture*. # 7. P. 140–170. doi:10.1556/Acr.7.2006.2.1
7. Limborskyi, I.V. Perekladach yak chytach ta interpretator khudozhnoho tekstu (komparatyvni proektsii). *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya : Filolohichni nauky* 2015. № 1. С. 16–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduepf_2015_1_4 [in Ukrainian].
8. Chaikovskiy, R.R., Lysenkova, E.L. Neyscherpaemost oryhynala: 100 perevodov «Pantery» R.M. Rilke na 15 yazykov [Inexhaustibility of the origin: 100 translations of “The Panther” by R.M. Rilke in 15 languages]. *Mahadan: Kordys*, 2001. P. 179–198. [in Russian].
9. Lysenkova, E.L. (2006) Poeziya i proza R.M. Rilke v russkikh perevodah (istoricheskiye, stilistiko-sopostavitelnye i perevodcheskiye aspekty) [Poetry and prose by R.M. Rilke in Russian translations (historical, stylistic-comparative and translation aspects)]. *Synopsis diss. Doc. Of Phil. Sciences. Magadan*. P. 355–382. [in Russian].
10. Sherstneva, E.S. (2008) Perevodnaya mnozhestvennost kak kategoriya perevodovedeniya: istoriya, status, tendentsii [Translational plurality as a category of translation studies: history, status, trends]. *Izvestiya of A.I. Gertsen RGPU*. № 73-1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/perevodnaya-mnozhestvennost-kak-kategoriya-perevodovedeniya-istoriya-status-tendentsii>. [in Russian].
11. Sitar, R.A. (2014) Mnozhynnist pereklyadiv yak variantnist vidtvorennia zhanrovo-stylistychnykh osoblyvostei chasovo viddalenoogo pershotvoru [Multiplicity of translations as a variation of reproduction of genre-stylistic features of a temporally distant origin]. *Scientific Journal of Chernivtsi University*. Vol. 692-693. P. 237–240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnugf_2014_692-693_71 [in Ukrainian].
12. Rebrii, O.V. Prygody Alisy v Ukrayini, abo pro mnozhynnist suchasnykh pereklyadiv [Alice's Adventures in Ukraine, or the multiplicity of modern translations]. *Linguistics of the 21st century: new research and prospective*. № 3. P. 190–205. [in Ukrainian].
13. Zorivchak, R. (2014) Spryiniattia tvorchosti ta osobystosti Ivana Franka yak symbolu intelektualnoyi Ukrainy v anglovmovnomu sviti [Perception of Ivan Franko's creativity and personality as a symbol of intellectual Ukraine in the English-speaking world]. *Ukrainian Literary Studies*. Vol. 78. P. 3–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UI_2014_78_4 [in Ukrainian].
14. Medvid, O.M., Tkachenko, Ya.U. (2015) Lingvistychnyi modus kulturem (na prykladі povisti Ivana Franka “Zakhar Berkut”) [Linguistic mode by cultures (on the example of Ivan Franko's novel “Zakhar Berkut”)]. *Philological treatises*. Vol. 7, № 3. P. 64–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2015_7_3_10 [in Ukrainian].
15. Gak, V.G. (1998) Yazykovye preobrazovaniya [Language conversions]. *Moscow: School “Languages of Russian Culture”*. 768 p. [in Russian].
16. Vorobyev, V.V. (1997) Lingvokulturologiya [Linguoculturology]. *Moscow: Publishing house of Russian University of Nations Friendship*. 331 p. [in Russian].
17. Bryskina, I.Ye. (2009) Lingvokulturema kak yedinita sodержaniya bilingvalnogo / bikulturnogo obucheniya inostrannym yazykam v vysshey shkole [Linguocultural unit as a unit of content of bilingual / bicultural teaching of foreign languages in higher education]. *Scientific Journal of TGU*. № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/lingvokulturema-kak-edinita-soderzhaniya-bilingvalnogo-bikulturnogo-obucheniya-inostrannym-yazykam-v-vysshey-shkole> [in Russian].
18. Franko, I.Ya. (1977) Vybrani tvory [Selected works]. *Lviv: Publishing house “Kamenyar”*. P. 21–178. [in Ukrainian].
19. Franko, I. (1944) Zakhar Berkut. *New York, Theo. Gaus' sons, inc*. 230 p.
20. Franko, I. (1987) Zakhar Berkut. *Kyiv, Dnipro*. 226 p.

Стаття надійшла до редакції 17.08.2020
The article was received 17 August 2020